

Srdan R. Šućur*

Univerzitet u Istočnom Sarajevu
Filozofski fakultet Pale
Katedra za anglistiku

DISTRIBUCIJA FRAZALNIH GLAGOLA U PISANJU NA ENGLISKOM KAO STRANOM KOD SRBOFONIH GOVORNIKA**

Originalni naučni rad
UDC 81'367.625'371.3:811.111'243'354
811.111:811.163.41
<https://doi.org/10.18485/kkonline.2019.10.10.7>

Ovim istraživanjem želimo da utvrdimo distribuciju frazalnih glagola u pisanju odraslih srbofonih govornika na engleskom jeziku. Na taj način dobićemo uvid u njihovu frazeološku kompetenciju, koja čini neodvojiv dio komunikativne kompetencije. Elektronski korpus od približno 200.000 riječi, sačinjen od argumentativnih sastava, pretražen je ručno i softverski. Preliminarni rezultati pokazuju da su frazalni glagoli u pisanju srbofonih govornika engleskog jezika zastupljeni u približnom broju kao i kod izvornih govornika. Ono što je uočljivo jeste upotreba tzv. kolokacijskih plišanih meda, a prisustvo izvjesnog broja frazalnih glagola uslovljeno je odabirom esejske teme. Važno je istaći i da se frazikon srbofonih govornika značajno razlikuje od onog izvornih govornika; 10 od 20 najproduktivnijih leksičkih glagola koji u BNK čine frazalne ne izdvajaju se kao takvi u korpusu srbofonih govornika. S druge strane, u srpskom korpusu među 20 najproduktivnijih jeste deset koji se u BNK ne nalaze među stotinu najzastupljenijih. Sličan slučaj je i sa nekim od najproduktivnijih partikula u oba korpusa. Kada su u pitanju frazalni glagoli koji su najčešći u oba korpusa, srbofoni govornici ih u prosjeku manje koriste, a frazalni glagoli doslovnog i aspektualnog značenja zastupljeniji su od onih prenesenog značenja. Približno 3% izdvojenih primjera odstupa od normi savremenog engleskog jezika. Kontrastivnom analizom međujezika utvrđeno je da se većina grešaka može pripisati negativnom transferu. Rezultati ovog istraživanja mogu imati pedagošku primjenu, poput osmišljavanja nastavnih materijala zasnovanih na primjerima autentičnog engleskog jezika, koji bi sadržavali najzastupljenije frazalne glagole iz BNK. To može dovesti do približavanja frazikonu srbofonih govornika engleskog frazikonu izvornih govornika.

Ključne reči: frazeološka kompetencija, frazalni glagoli, kolokacijske plišane mede, engleski, srpski, transfer, analiza korpusa, argumentativni sastavi

* Filozofski fakultet, Alekse Šantića br. 1, 71240 Pale, Republika Srpska, BiH; e-mail: srdjan.sucur@ff.ues.rs.ba

** Ovaj rad je u prethodnoj verziji pod istim naslovom izložen u vidu usmenog saopštenja na naučnom skupu *Nauka i stvarnost*, održanom 18.5.2019. na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Istočnom Sarajevu.

1. Uvod

Višečlani glagoli¹ (kao i ostale višečlane kombinacije) predstavljaju ogroman izazov i u nastavi i u učenju engleskog jezika. Gardner i Davies (2007: 339) navode da mnogi nastavnici engleskog jezika naglašavaju značaj poznavanja višečlanih (eng. *multi-word*) kombinacija (poput frazalnih glagola) za dostizanje fluentnosti kakvu imaju izvorni govornici. Pa ipak, postoje nesuglasice oko toga koje višečlane kombinacije treba koristiti u nastavi, te koji je najbolji način da se to učini, naročito zbog toga što postoje dokazi da se takve kombinacije ne uče efikasno tokom „uobičajenog“ (eng. *ordinary*) iskustva² u učenju jezika.

Isti autori dalje navode da krajem XX vijeka dolazi do pomjeranja fokusa interesovanja u nastavi stranih jezika sa sintakse na vokabular. To su omogućili korpusna lingvistika i savremene metode pretraživanja i analize korpusa. Kao najznačajniju oblast za napredovanje u istraživanju višečlanih kombinacija Gardner i Davies (2007: 340) navode upravo frazalne glagole.

U ovom radu želimo da istražimo distribuciju frazalnih glagola u pisanju na engleskom kao stranom kod srbofonih govornika, te da je, na osnovu istraživanja koje su sproveli Gardner i Davies (Isto), uporedimo sa njihovom zastupljenošću u Britanskom nacionalnom korpusu³ (u nastavku BNK). Na taj način dobićemo jedinstven uvid u prirodu međujezika i frazeološku kompetenciju srbofonih govornika engleskog jezika, te formirati neke predstave o njihovom „frazikonu“ (eng. *phrasicon*). Navešćemo i neke od oblika koji odstupaju⁴ od norme engleskog jezika (npr. ispravan glagol sa pogrešnom partikulom, ili ispravna partikula sa pogrešnim glagolom, i sl.).

Nakon osvrta na frazalne glagole i njihov značaj u učenju i nastavi engleskog jezika, kao i na dosadašnja slična istraživanja, predstavimo korpus i metode upotrijebljene u našoj analizi. Zatim ćemo predstaviti rezultate do kojih smo došli, prodiskutovati ih, te ponuditi prijedloge za buduća slična istraživanja.

2. Frazalni glagoli

Opšteprihvaćeno je, ističu Paquot i Granger (2012: 130), da je jezik u svojoj osnovi formulaičke prirode (eng. *formulaic in nature*). Samim tim, frazeološka

¹ U višečlanim glagolima, ističe Claridge (2000: 41), ogleda se istorijski razvoj engleskog jezika, koji je iz sintetičkog postepeno prerastao u analitički jezik. Do izražaja vremenom dolazi pojava uobičajena za analitičke jezike, a to je važnija uloga prijedloga i njihovo kombinovanje sa glagolima, usljed gubitka flektivnih nastavaka.

² Neka istraživanja (Lightbown, 2000) sugerišu da komunikativni pristup nastavi nije dovoljan da učenike dovede do visokog nivoa fluentnosti i tačnosti u svim aspektima jezičke produkcije.

³ BNC – *The British National Corpus*

⁴ *deviations involving phrasal verbs* (Nesselhauf, 2014: 79)

kompetencija (eng. *phraseological competence*) je od izuzetne važnosti u dostizanju poznavanja nekog jezika kakvo imaju njegovi izvorni govornici, što se ogleda u fluentnoj, ali i idiomatskoj upotrebi jezika. Frazeologija povezuje riječi, gramatiku, semantiku, te društvenu upotrebu, a upotreba frazeoloških jedinica (poput kolokacija, frazalnih glagola, složenica i idioma) može da ima pozitivan, ili negativan uticaj na tri dimenzije poznavanja jezika (složenost, tačnost, fluentnost).

Kako navode Quirk et al. (1985: 1150), pošto glagoli predstavljaju zasebnu vrstu riječi, možda je pomalo kontradiktorno baratati pojmom „višečlani glagoli“. Pojam „riječ“ (eng. *word*) često se upotrebljava ne samo za morfološki definisanu vrstu riječi, već i za složene oblike koji leksički ili sintaksički funkcionišu kao jedna riječ. Tako i višečlane glagole treba posmatrati kao oblike koji i pored svoje složene strukture funkcionišu kao pojedinačne riječi. Višečlani glagoli⁵, u zavisnosti od toga da li ih čini leksički glagol u kombinaciji sa priloškom ili prijedloškom partikulom, dijele se na frazalne, odnosno prijedloške glagole, te na priloško-prijedloške glagole, u kojima, kako samo ime sugeriše, višečlani glagol čini leksički glagol u kombinaciji sa prilogom i prijedlogom.

Frazalni glagoli su, navodi Becker (2014: 5), osobenost germanskih jezika. Bolinger (1971: XI) ističe da se u njima ogleda „eksplozija leksičke kreativnosti koja prevazilazi sve ostalo [...]“⁶ u engleskom jeziku. Ponekad se odlikuju neprozirnošću⁷ pošto se na osnovu samog oblika frazalnog glagola (tj. elemenata koji ga čine) često ne može pretpostaviti njegovo značenje.

U zavisnosti od njihovih semantičkih odlika, frazalni glagoli dijele se (Becker, 2014: 3) na one: 1) doslovnog/bukvalnog (eng. *literal*), 2) prenesenog (eng. *figurative*) i 3) aspektualnog (eng. *aspectual*) značenja. Kao što im i samo ime nagovještava, značenje „doslovnih“ frazalnih glagola može se pretpostaviti na osnovu značenja elemenata koji ih čine, što znači da se odlikuju visokom prozirnošću. Preneseno značenje frazalnih glagola posljedica je metaforičke promjene u odnosu između elemenata koji ga čine (što znači da se na osnovu njihovog značenja ne može pretpostaviti značenje samog frazalnog glagola). S druge strane, leksički glagoli koji čine aspektualne frazalne glagole zadržavaju doslovno značenje, dok se prijedloška partikula ne može doslovno tumačiti, ali doprinosi značenju cjeline.

⁵ Claridge (2000: 39-82) predlaže klasifikaciju po kojoj se u višečlane glagole mogu svrstati i druge sintagme poput: glagolsko-pridjevskih (eng. *verb-adjective*; *hold good, break open, fall short of*), glagolsko-imeničkih (eng. *verbo-nominal*; *take a walk, catch sight of, put in execution*), te glagolsko-glagolskih (eng. *verb-verb*; *let go, send N packing*).

⁶ '...an explosion of lexical creativeness that surpasses anything else in our language.'

⁷ Prčić, 2016: 125-127

2.1. Frazalni glagoli u nastavi i učenju engleskog jezika

Višečlane kombinacije svih vrsta (poput kolokacija, frazalnih glagola, idioma i sl.), kako ističu neki autori (Paquot i Granger, 2012: 130, Gardner i Davies, 2007: 340) predstavljaju ogroman izazov, kako učenicima, tako i nastavnicima. Nastavnici, kako smo ranije spomenuli, često imaju nedoumice koje frazalne glagole da koriste u nastavi, a učenicima poteškoće izaziva idiomatičnost nekih frazalnih glagola. Oni koji su nerijetko najveća prepreka, ističu Gardner i Davies (2007: 341) jesu frazalni glagoli prenesenog značenja, o kojima smo ranije govorili. Razlog tome je, kako ističe Becker (2014: 3) „proizvoljna priroda⁸“ partikula koje su njihov sastavni dio. Proces učenja dodatno usložnjava i činjenica da mnogi frazalni glagoli imaju i po nekoliko značenja, poput: *break up* – 19, *take in* – 17, *pick up* – 16, *set up* – 15, *take up* – 13, *come up* – 12, *come out* – 11, *get off* – 11, *put out* – 10, *make out* – 10, itd. (Gardner i Davies, 2007: 352).

Ono do čega neminovno dolazi u učenju stranih jezika jeste izbjegavanje⁹ (eng. *avoidance*). To je jedna od uobičajenih strategija učenja, gdje učenici, suočeni sa nekim jezičkim „problemom“ (Becker, 2014: 1-2) izbjegavaju da koriste strukture koje doživljavaju kao teške. Velika je vjerovatnoća da će učenici nekog stranog jezika, makar u početnim fazama učenja, izbjegavati da koriste one strukture koje ne postoje u njihovom maternjem jeziku. No, da bismo mogli da tvrdimo da neki učenik izbjegava da koristi izvjesnu strukturu iz stranog jezika, moraju da postoje dokazi da sapravo poznaje¹⁰ tu strukturu. U protivnom, nekorišćenje te strukture može se pripisati neznanju. Zbog svega navedenog, u našem istraživanju nećemo biti u prilici da tvrdimo da je upotreba nekog frazalnog glagola izbjegnuta, kao strategija učenja, već ćemo samo moći da pretpostavimo da je, zbog izbjegavanja, u nekim slučajevima jednočlani glagol možda izabran umjesto višečlanog, približnog značenja.

⁸ *random nature*

⁹ Izbjegavanje ne treba poistovjećivati sa neznanjem (eng. *ignorance*), koje je posljedica nepoznavanja nekih struktura ili riječi.

¹⁰ I pored činjenice da učenici možda i poznaju izvjesne frazalne glagole, moguće je da su oni dio njihovog pasivnog rječnika, te da nisu u stanju da ih upotrijebe u pismenoj, ili usmenoj produkciji.

2.2. Dosadašnja istraživanja upotrebe frazalnih glagola u pisanju neizvornih govornika

Do sada nije mnogo pisano¹¹ o zastupljenosti višičlanih (frazalnih) glagola u pisanju srbofonih učenika engleskog jezika. To možda možemo pripisati ranijem nepostojanju sveobuhvatnog korpusa koji bi mogao dati reprezentativne rezultate.

S druge strane, mnoštvo je studija koja proučavaju upotrebu višičlanih glagola u pisanoj i usmenoj produkciji govornika kineskog (Chen, 2007, Becker, 2014), hebrejskog (Dagut i Laufer, 1985), italijanskog i flamanskog (Vanden Haute, 2016-2017), turskog (Demiray Akbulut, 2018), persijskog (Barekat i Baniasady, 2014), holandskog (Hulstijn i Marchena, 1989), njemačkog (Waibel, 2007), malajskog (Kamarudin, 2013) i korejskog jezika (Ryoo, 2013). Najčešći metod za istraživanje formulaičkog jezika u učeničkim korpusima, ističu Paquot i Granger (2012: 131) jeste poređenje dobijenih rezultata sa onim do kojih se došlo analizom sličnog korpusa izvornih govornika, te utvrđivanje grešaka, kao i primjera pretjerane (eng. *overuse*) i nedovoljne upotrebe (eng. *underuse*) formulaičkih sekvenci. U većini slučajeva, učenički korpus sastojao se od tekstova koje su napisali učenici istog maternjeg jezika.

Najznačajnija otkrića dosadašnjih istraživanja upotrebe frazalnih glagola u pisanju neizvornih govornika su sljedeća:

1) Frazalni glagoli, kao formulaički oblici, te kolokacije uopšte, pokazali su se kao naročito plodno tle za pojavu grešaka (Paquot i Granger, 2012: 133). Učenici, kao što smo ranije spomenuli, u pogrešnim oblicima koriste: ili ispravan leksički glagol sa pogrešnom partikulom (**a task which must be carried on [carried out] using the brain*), ili ispravnu partikulu sa pogrešnim glagolom (**We tried to come back to [go back to] Los Angeles*), a dolazi i do grešaka u odabiru kolokacija (**carry out a race*), te do pretjeranog uopštavanja i prenošenja (eng. *overextension*) doslovnog značenja glagola na kontekste sa figurativnim značenjem (**cut down a life*).

2) Zanimljiva pojava su i tzv. kolokacijske *plišane mede*¹² (eng. *collocational teddy bears*) (Paquot i Granger, 2012: 133). U tom pojmu ogleda se pretjerana upotreba nekih čestih kolokacija (poput *have a look, do work, take care of*) od strane učenika koji se osjećaju samouvjereno dok ih koriste. Ponekad se radi o kolokacijama koje su kongruentne (eng. *congruent*) sa višičlanim kombinacijama u njihovom maternjem jeziku.

¹¹ Prilikom prikupljanja literature naišli smo na nekoliko preglednih i stručnih radova koji obrađuju frazalne (frazne) glagole i njihove prevodne ekvivalente u srpskom, te frazalne glagole kao pojavu u engleskom jeziku.

¹² Marković u službenoj prepisci o saradnji na projektu „Frazeološka kompetencija srpskih govornika kroz prizmu kontrastivne analize međujezika“ koristi termin *leksičke igračke*.

3) Učenici u čijem maternjem jeziku ne postoji kategorija slična frazalnim glagolima uglavnom izbjegavaju da ih koriste u pisanju i govoru, bilo da se radi o govornicima kineskog, turskog, hebrejskog, holandskog, italijanskog, persijskog, malajskog ili korejskog jezika. Posebno osmišljeni eksperimenti pokazali su da se u slučajevima kada mogu odabrati leksički ili frazalni glagol, učenici pretežno odluče za leksički. Dakle, ono što se može izdvojiti kao zajednička karakteristika jeste manja upotreba frazalnih glagola. Sa druge strane nalaze se izvorni govornici njemačkog jezika koji u pisanju na engleskom ponekad koriste više¹³ frazalnih glagola i od izvornih govornika (Waibel, 2007: 159). Ali, kako ističu Paquot i Granger (2012: 138) više ne znači i bolje.

4) Uspostavljena je i korelacija između vremena provedenog u zemlji gdje se govori engleski jezik i upotrebe frazalnih glagola, te se ističe da što je boravak duži, to je upotreba frazalnih glagola veća. (Paquot i Granger, 2012: 136).

5) Učenici se više „muče“ sa frazalnim glagolima prenesenog značenja, nego sa onim čije je značenje doslovno (Gardner i Davies, 2007: 342, Becker, 2014: 5), a neki učenici (poput govornika persijskog) imaju poteškoće i u prepoznavanju, učenju, kao i samoj upotrebi takvih glagola (Barekat i Baniasady, 2014: 344).

6) Frazalne glagole, kao i druge višečlane oblike neophodno je usvajati, „pohranjivati“ i „preuzimati“ iz memorije kao cjeline¹⁴ (eng. *holistic units*), „zajedno sa njihovom gramatičkom strukturom i sintaksičkom i pragmatičkom funkcijom“ (Kamarudin, 2013: 76). Pored toga, potrebno je kod svih učenika razvijati i receptivnu „svijest“ (eng. *receptive awareness*) koja će im omogućiti da „dekodiraju frazalne glagole na koje naiđu u govoru i pisanim tekstovima, dok će oni koji teže naprednijem nivou učenja morati da budu u stanju da prikladno upotrebljavaju bar uobičajene frazalne glagole“ (Armstrong, 2004: 2014).

¹³ Ovo je posljedica češće upotrebe glagola germanskog porijekla (Isto: 159-160).

¹⁴ Tj. pojedinačne riječi (Quirk, et al. 1985: 1150).

3. Korpus i metod

U ovom istraživanju poslužili smo se korpusom¹⁵ sačinjenim od argumentativnih¹⁶ sastava na engleskom srbofonih¹⁷ studenata anglistike Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Univerziteta u Banjaluci, Univerziteta u Beogradu i Univerziteta u Novom Sadu. U formiranju korpusa učestvovalo je 325 studenata i sastoji se od oko 200.000¹⁸ riječi. Njegovom analizom mogu se izvući značajni zaključci o karakteristikama međujezika srbofonih¹⁹ studenata engleskog jezika, te uticaju transfera na njihovu frazeološku kompetenciju.

Paquot i Granger (2012: 132) spominju da, premda veliki korpusi povećavaju reprezentativnost dobijenih podataka i mogućnost uopštavanja rezultata i manji korpusi takođe mogu biti korisni. U poređenju sa BNK i Korpusom savremenog američkog engleskog jezika²⁰, koji broje od stotinu miliona riječi pa naviše (100, odnosno 560), naš korpus se svakako može smatrati skromnim, ali i kao takav, zbog svoje jedinstvenosti, od neprocjenjive je vrijednosti za proučavanje međujezika srbofonih govornika engleskog jezika.

Kao najznačajnije dvije karakteristike sličnih korpusa, koje ih čine idealnim izvorom podataka za proučavanje frazikona učenika (odnosno cjelokupnih formulaičkih sekvenci u njihovom [među])jeziku), Paquot i Granger (2012: 131) navode to što: 1) sadrže neprekidne nizove (eng. *continuous stretches*) usmenog i/ili pismenog diskursa, umjesto riječi, fraza, ili rečenica istrgnutih iz konteksta (eng. *decontextualized*) i 2) obično sadrže podatke nastale u okviru izrade pedagoških zadataka koji omogućavaju studentima slobodu da sami biraju koje riječi će da upotrijebe, umjesto da se od njih očekuje da proizvedu/upotrijebe određenu riječ, ili strukturu.

Prvi zadatak ovog istraživanja jeste da utvrdimo²¹ najzastupljenije leksičke glagole koji u kombinaciji sa raznim partikulama čine višečlane glagole, a zatim one

¹⁵ Ovaj korpus dio je međunarodnog korpusa: *International Corpus of Learner English (ICLE), version 3*. Prva verzija objavljena je 2002. godine, a proširena, 2. verzija, 2009. godine. U periodu od 2010. godine do danas traje izrada 3. verzije korpusa, koji će po prvi put sadržavati i potkorpus srbofonih govornika engleskog jezika (*SERBICLE*, Marković, 2018: 167) koji i predstavlja osnovu za ovo istraživanje.

¹⁶ Većina dosadašnjih sličnih istraživanja u osnovi je imala korpuse sačinjene od argumentativnih eseja studenata koji su izvorni govornici istih jezika, a engleski im je strani (Paquot i Granger, 2012: 131)

¹⁷ Maternji jezici studenata na naprednom nivou učenja koji su pisali argumentativne sastave na engleskom u okviru projekta ICLE, između ostalih, jesu: bugarski, kineski, češki, holandski, finski, francuski, njemački, italijanski, japanski, norveški, poljski, ruski, španski, švedski, cvanski i turski.

¹⁸ Prosječna dužina eseja iznosi 620 riječi. Najduži esej broji 1152, a najkraći 307 riječi.

¹⁹ Maternji jezik svih učesnika čiji su eseji obuhvaćeni ovim istraživanjem jeste srpski.

²⁰ *COCA - The Corpus of Contemporary American English*

²¹ Pretraživanje korpusa vršićemo ručno, kako bismo izdvojili sve leksičke glagole koji čine višečlane u pisanju srbofonih govornika. Zatim ćemo njihovu distribuciju provjeriti softverom za elektronsko pretraživanje korpusa – *AntConc v3.5.8*.

koji najčešće čine frazalne i uporedimo ih sa listom 20 glagola koje su u svom istraživanju izdvojili Gardner i Davies (2007). Zatim ćemo ih razvrstati u zavisnosti od toga sa kojim partikulama najčešće čine frazalne glagole. Sljedeći zadatak jeste da se izdvoje svi oni slučajevi u kojima je uočeno odstupanje od normi engleskog jezika, te kontrastivnom analizom međujezika utvrdi sadrže li greške transfera, ili greške unutarjezičkog, tj. razvojnog tipa. Zbog relativno malog broja studenata koji su učestvovali u ovom istraživanju i boravili u nekoj zemlji gdje se govori engleski jezik (~13%), nećemo biti u prilici da uspostavimo direktnu korelaciju između boravka i veće upotrebe frazalnih glagola u pismenoj produkciji.

4. Analiza i interpretacija rezultata

Prvi podatak do koga smo došli jeste da se u korpusu koji smo obradili nalazi 247 leksičkih glagola koja u kombinaciji sa raznim partikulama čine ukupno 2299 višechlanih glagola. Od tih 247, 53,44% čini frazalne, 38,056% prijedloške, i 8,5 % priloško-prijedloške. U korpusu su frazalni glagoli zabilježeni u 46,45% slučajeva te, poslije prijedloških²², čine najbrojniju grupu višechlanih glagola. Priloško-prijedloški²³ glagoli čine približno 4% svih izdvojenih višechlanih glagola. Ukupan broj frazalnih glagola u korpusu koji smo obradili (1068) značajan je jer na osnovu njega možemo da ustanovimo da se jedan frazalni glagol javlja u svakih 187 riječi. Ukoliko to uporedimo sa rezultatima do kojih su došli Gardner i Davies (2007: 347), koji su ustanovili da se u BNK jedan frazalni glagol javlja u svake 192²⁴ riječi dolazimo do podatka da su u pisanju srbofonih govornika engleskog jezika frazalni glagoli zastupljeni približno jednako kao u produkciji izvornih govornika engleskog. Rezultati su možda neočekivani jer su, kako smo ranije spomenuli, slična istraživanja pokazala da je rjeđa upotreba frazalnih glagola karakteristika pismene i usmene produkcije na engleskom učenika u čijem maternjem ne postoji kategorija slična frazalnim glagolima. Razloge većeg prisustva frazalnih glagola u korpusu koji smo obradili pokušaćemo da ustanovimo nakon što predstavimo dvadeset najčešćih leksičkih glagola koji čine

²² Prijedloški glagoli zabilježeni su u 49,6% slučajeva, dok se priloško-prijedloški javljaju u najmanjem broju slučajeva ~ 4%. Distribucija ove dvije kategorije višechlanih glagola u pisanju srbofonih govornika engleskog jezika biće predmet budućeg razmatranja. Prijedloški glagoli koji se u srpskom potkorpusu javljaju najčešće su sljedeći: *come to* (13,42%), *lead to* (9,73%), *depend on* (6,66%), *look at* (4,82%), *go to* (5,87%), *deal with* (4,47%), *focus on* (2,8%), *think of* (2,72%), *relate to* (2,45%) *agree with* (2,36%), *rely on* (2,1%), *cope with* (2,1%), *result in* (1,75%), *wait for* (1,75%), *work on* (1,49%), i *turn out* (1,49%). Može se pretpostaviti da je upotreba prijedloških glagola u pisanju srbofonih govornika u izvjesnoj mjeri oblikovana transferom kongruentnih struktura iz njihovog maternjeg jezika, poput sljedećih: *zavisno*, *zavisiti*, *zaviseći*, *u zavisnosti od*, *zatim nositi se*, ili *suočiti sa nečim*, *izaći sa nečim na kraj*, *baviti se nečim*, i sl.

²³ Neki od najzastupljenijih su: *come up with*, *end up with*, *give up on*, *get along with*, *hang out with*, *live up to*, *hold on to*, *make up for*, *put up with*, *look down on*.

²⁴ Što znači da su frazalni glagoli u korpusu od 100 miliona riječi zabilježeni 518.923 puta.

frazalne glagole, te partikule sa kojima se najčešće javljaju u višestranim kombinacijama.

U tabeli 1. nudimo pregled dvadeset najzastupljenijih leksičkih glagola zabilježenih u frazalnim glagolima u korpusu koji smo obradili, te u BNK.

SERBICLE Leksički glagoli u FG	% svih frazalnih glagola	BNK Leksički glagoli u FG	% svih frazalnih glagola
BASE	12,26	GO	9,3
PUT	9,92	COME	7,1
GO	8,05	TAKE	4,4
TAKE	7,4	GET	3,9
BRING	5,61	SET	3,6
COME	4,3	CARRY	3
GET	3,93	TURN	2,5
FIND	3	BRING	2,4
GROW	2,62	LOOK	2,4
TURN	2,62	PUT	2,3
SUM	2,52	PICK	1,9
END	2,43	MAKE	1,4
FIT	2,43	POINT	1,4
GIVE	2,05	SIT	1,4
LEAVE	1,97	FIND	1,3
KEEP	1,31	GIVE	1,2
BUILD	1,12	WORK	1,2
DEPRIVE	0,93	BREAK	1
CUT	0,84	HOLD	1
BREAK	0,75	MOVE	1

Tabela 1. Najzastupljeniji leksički glagoli u frazalnim glagolima

Na osnovu Tabele 1. možemo da zaključimo da se, kada je u pitanju srpski potkorporus, 20 navedenih glagola²⁵, u kombinaciji sa raznim partikulama, javlja u skoro 76% svih frazalnih glagola. S druge strane, 20 leksičkih glagola koje su u svom istraživanju izdvojili Gardner i Davies (2007: 348) javlja se u 53,7% svih frazalnih glagola u BNK. Leksički glagoli koji u srpskom potkorporusu češće²⁶ čine frazalne glagole nego u BNK (a javljaju se među 20 najčešćih u oba korpusa) jesu: *PUT* (9,92% > 2,3), *TAKE* (7,4% > 4,4%), *BRING* (5,61% > 2,4%), *FIND* (3% > 1,3%), *GIVE* (2,05% >

²⁵ Među izdvojenim leksičkim glagolima, dominiraju oni koji u kombinaciji sa raznim partikulama čine frazalne glagole koji pretežno imaju doslovno ili aspektualno značenje, te bi se na osnovu toga moglo zaključiti da srbofoni govornici, kao i ostali neizvorni govornici engleskog, u pismenoj produkciji uglavnom manje koriste frazalne glagole prenesenog značenja.

²⁶ Neki od razloga češćeg prisustva spomenutih leksičkih glagola u frazalnim glagolima u srpskom potkorporusu biće uočljiviji nakon što navedemo najčešće leksičke glagole i partikule sa kojima čine frazalne glagole, a prisutni su u oba korpusa.

1.2%). Približno jednako zastupljeni su sljedeći leksički glagoli: GO (8,05% < 9,3), GET (3,93% > 3,9%), BREAK (0,75% < 1%).

Ono što se naročito izdvaja jeste činjenica se da neki od 20 najproduktivnijih leksičkih glagola koji čine frazalne glagole u BNK, poput *SET, CARRY, LOOK, PICK, MAKE, POINT, SIT, WORK, HOLD, i MOVE* koji se javljaju u 18,3% svih frazalnih glagola, i u kombinaciji sa različitim partikulama mogu da imaju i do 117 različitih značenja (Gardner i Davies, 2007: 352) uopšte ne javljaju među 20 najzastupljenijih u korpusu SERBICLE.

Ukoliko pogledamo neke od najproduktivnijih leksičkih glagola izdvojenih iz srpskog potkorpusa, poput *BASE, GROW, SUM, END, FIT, LEAVE, KEEP, BUILD, DEPRIVE, CUT*, koji se ukupno javljaju u 28,43% svih frazalnih glagola u tom korpusu, i uporedimo ih sa listom od 100 najčešćih frazalnih glagola u BNK (Gardner i Davies, 2007: 358-359), možemo primijetiti da nijedan nije prisutan na toj listi.

U nastavku ćemo predstaviti dvije tabele; Tabelu 2. koja sadrži leksičke glagole sa partikulama koji u srpskom potkorpusu najčešće čine frazalne glagole, a nema ih među 20 leksičkih, odnosno 100 frazalnih koji su najzastupljeniji u BNK, te prodiskutovati 5 najzastupljenijih, i Tabelu 3. koja sadrži leksičke glagole sa partikulama koji najčešće čine frazalne, a prisutni su među 20 najzastupljenijih u oba korpusa. Ukoliko je uz glagol upotrijebljena pogrešna partikula, istu smo označili asteriskom (*).

Glagol	on	off	aro und	upo n	do wn	of	up	in	into	out
BASE	126	2*	1*	5	-	-	-	-	-	-
GROW	-	-	-	-	-	-	28	-	-	-
SUM	-	-	-	-	-	-	28	-	-	-
END	-	-	-	-	-	-	26	-	-	-
FIT	-	-	-	-	-	-	-	17	9	-
LEAVE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20
KEEP	2	1	-	-	-	-	-	10	-	-
BUILD	5	-	3	2	-	-	2	-	-	-
DEPRIVE	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-
CUT	-	3	-	-	1	-	-	-	-	6

Tabela 2. najčešći leksički glagoli koji sa partikulama čine frazalne u korpusu SERBICLE, a nema ih među 100 najčešćih u BNK

Leksički glagol koji je najzastupljeniji u frazalnim glagolima izdvojenim iz srpskog potkorpusa jeste glagol *to base*²⁷, sa značenjem *zasnivati/zasnovati*. Prisutan je u 12,26% svih frazalnih glagola izdvojenih iz obrađenog korpusa. U čak 128 slučajeva (od 131) upotrijebljen je u obliku prošlog participa, u kombinaciji sa partikulama *on*²⁸, *off*, *around*, i *upon*. Uspjeli smo da prepoznamo najmanje dva razloga upotrebe ovog frazalnog glagola u u ovoj mjeri. Prvi razlog jeste taj što je dobar dio studenata (~26%) za pisanje argumentativnog sastava odabrao temu – *Is reading a book better than watching its movie adaptation?* tj. *Da li je bolje pročitati knjigu ili pogledati njenu filmsku adaptaciju?* U 83 sastava koja su pisana na tu temu, taj frazalni glagol upotrijebljen je 36 puta (27,5%) da se kaže da je film *zasnovan na knjizi* – *based on (a) book(s)*. U većini takvih sastava upotrijebljen je samo jednom, dok je u četiri sastava upotrijebljen: 8, odnosno dva puta po 6, te u jednom 5 puta. Premda smo ranije spomenuli da korpus koji smo obradili, kao i ostali slični njemu obično sadrže podatke nastale tokom pisanja sastava u kojima su studenti bili slobodni da sami biraju koje riječi će da upotrijebe, izbor leksike u ovom slučaju donekle je bio uslovljen izborom teme.

U preostalim primjerima, ovaj frazalni glagol koristi se da se govori o industriji *zasnovanoj na fosilnim gorivima* (*based on fossil fuels*) kako se nekada negativno govori o drugim osobama *na osnovu* onoga što se ranije čulo o njima (*based on some things s/he heard before about them*), zatim kada se piše o ljudima čiji je posao *zasnovan na* upotrebi računara (*based on the use of computers*), ili o tome da je obrazovanje *zasnovano na* teorijskoj pripremi (*based [...] on a theoretical preparation*), te kako se o ljudima nekad sudi *prema* njihovom fizičkom izgledu (*based on physical appearance*), ili *po/prema* odjeći (*based on his/her clothes*). Na osnovu toga možemo da uočimo drugi razlog visokog prisustva ovog frazalnog glagola u korpusu koji smo obradili; to je činjenica da ga srbofoni govornici engleskog jezika smatraju kongruentnim sa oblicima iz svog maternjeg jezika, poput: *po*, *prema*, *na osnovu*, *zasnovano na*. Stoga možemo reći da je frazalni glagol *base on* primjer kolokacijskog plišanog mede koji se često koristi, usljed nepoznavanja, ili izbjegavanja alternativa koje bi u sličnim kontekstima možda bile prirodnije, kao i zbog transfera kongruentnih struktura iz srpskog jezika.

²⁷ Pretragom BNK ustanovljeno je da se u kombinaciji sa partikulom *on*, ovaj glagol u 100 miliona riječi javlja u 0,011337% slučajeva.

²⁸ Indikativno je da Trebits (2009: 476), u analizi učestalosti frazalnih glagola u dokumentima Evropske Unije na engleskom jeziku, navodi da je frazalni glagol *base on* među tri najzastupljenija (čini 6,78% svih izdvojenih frazalnih glagola).

U 28 slučajeva zabilježen je frazalni glagol *grow up*. Upotrijebljen je u sastavima koji obrađuju temu usvajanja djece i njihovog *odrastanja*²⁹ (...*adoption is an opportunity for a child to grow up in a home full of warmth and love.*), zatim da se govori o ranom stupanju u brak, prije nego što su pojedinci u prilici da *sazru* (*You have to grow up immediately.*), ili o tome kako kad smo stariji primijetimo koliko smo *sazreli* (*Now, being twenty, I notice how much I grew up...*), te da se opišu djeca koja odrastaju uz modernu tehnologiju (*They grow up with mobile phones, tablets and computers...*). Ono što je primijetno jeste da se doslovno značenje ovog glagola prenosi i na kontekste u kojima bi se mogli upotrijebiti upotrijebiti neki jednočlani glagoli, poput *to grow* ili *to mature*.

Frazalni glagol koji je takođe zabilježen 28 puta jeste *sum up*. Njegovo prisustvo nije iznenađujuće, i može se smatrati indukovanim, pošto se tokom svog formalnog obrazovanja i učenja pisanja na engleskom jeziku učenici obično upućuju da se ovaj glagol koristi kao jedan od načina da se nagovijesti završetak eseja ili paragrafa u argumentativnom eseju. Ovaj glagol je zaista tako i upotrijebljen u 96% slučajeva u kojima se javio. Važno je spomenuti da je u BNK njegovo prisustvo u 100 miliona riječi zabilježeno 236 puta.

Da bi se govorilo kako je ponekad teško *uklopiti* cijelu knjigu u film koji je mnogo manje fleksibilna forma, koriste se frazalni glagoli *to fit in/into* (*in order to fit everything into a two-hour movie; even some real life stories can hardly fit in 2,5 hours frame*). Upotrijebljeni su i da se govori o šminci koja je maska pomoću koje se neko *uklapa* u društvo (*Make-up is a mask to fit in, in this society...*), ili u kalup koji je društvo stvorilo (...*people should fit into a mold that the society created...*). Baš kao što je slučaj sa frazalnim glagolom *grow up*, u nekim primjerima koji sadrže frazalni glagol *fit in/into*, mogli bi se upotrijebiti jednočlani glagoli poput *to fit*, ili *to suit*.

Sljedeći glagol iz ove grupe je *end up*³⁰, koji čini ~2,43% svih izdvojenih frazalnih glagola. Možemo ga smatrati glagolom aspektualnog značenja, jer leksički glagol koji ga čini – *end*, zadržava doslovno značenje, dok partikula *up* dodaje dimenziju značenja koja nosi, uslovno rečeno, negativne konotacije. Tako se ovaj frazalni glagol koristi da se opišu situacije u kojima smo se našli mimo naše volje, ili namjera, zbog nečega što nam se desilo, ili što smo učinili (*Longman Phrasal Verbs Dictionary*, 2000: 149), ili kada radimo nešto što ne želimo i nismo namjerali, naročito što se to ne može izbjeći, kao i kada negdje neplanirano stignemo, jer smo se izgubili i sl. Srbofoni

²⁹ U jednom takvom sastavu ovaj frazalni glagol upotrijebljen je 5 puta, tako da se u tom slučaju može smatrati kolokacijskim plišanim medom, ali i posljedicom odabira esejske teme.

³⁰ U 14 slučajeva zabilježen je i u okviru priloško—prijedloškog glagola *end up with*.

govornici ga koriste da opišu da zbog studija koje su teorijske prirode studenti *završe* nespremni za stvarni život (*end up being unprepared for the real world*) ili o civilima koji *završe* kao žrtve gnijeva neprijatelja (*Those civilians would often end up as a victims of the enemy's wrath*). Baš kao i glagol *base on*, i ovaj glagol je u jednom sastavu upotrijebljen nekoliko puta; u pet slučajeva, da se izraze značenja koja smo spomenuli, ili značenja koje nosi priloško-prijedložki glagol *end up with*, a dva puta pogrešno, da se izrazi značenje koje nosi sam leksički glagol *end*, bez partikule.

Na osnovu svega navedenog možemo da zaključimo da se od 5 najčeših frazalnih glagola u srpskom potkorpusu (a uglavnom su doslovnog ili aspektualnog značenja), od deset koji se uopšte ne javljaju među stotinu najzastupljenijih u BNK, dobar dio javlja kao posljedica česte upotrebe kolokacijskih plišanih meda, koje srbofoni govornici u mnogim kontekstima smatraju kongruentnim sa nekim oblicima iz svog maternjeg jezika, te njihovog transfera u pisanju na engleskom. Pojava izvjesnog broja frazalnih glagola iz ove grupe donekle je uslovljena odabirom teme na koju su studenti pisali argumentativni esej (poput glagola *base on*, *grow up*), te uputstvima za pisanje koje dobijaju u toku obrazovanja (*sum up*).

U nastavku ćemo predstaviti Tabelu 3, u kojoj se nalazi 10 najzastupljenijih leksičkih glagola koji i u korpusu SERBICLE i u BNK sa različitim partikulama čine frazalne glagole.

	out	up	on	back	down	in	off	over	round	about	through	around	along	under	by	across
GO	1,2 1	0,0 9	1,5 9	0,7 4	0,0 9	0,0 9	-	0,2 8	0,5 6	-	2,1 5	-	0,1 87	-	-	-
	1,4 8	0,7 7	2,8 7	1,5 7	0,9 1	0,3 8	0,4 8	0,1 9	0,2 6	0,0 4	0,1 8	0,0 7	0,1 3	0,0 1	0,0 8	-
COME	0,7 4	0,1 87	-	0,4 6	0,4 3	0,9 3	0,1 8	-	-	-	-	-	0,0 9	-	-	-
	0,9 6	1,0 6	0,9 3	1,5 4	0,6 3	0,9 2	0,0 9	0,1 9	0,2 1	0,1 4	0,1 1	0,0 26	0,2 4	0,0 003 8	0,0 01	-
TAKE	0,9 3	0,5 6	0,5 6	-	-	0,1 87	0,4 6	0,5 6	-	-	-	-	-	-	-	-
	0,7 8	0,8 8	0,8 8	0,3 1	0,1 5	0,0 9	0,4 1	1,0 4	0,0 1	0,0 003 8	0,0 059	0,0 07	0,0 18	-	-	-
GET	0,5 6	-	0,1 87	-	-	0,9 36	0,1 87	-	-	-	0,3 7	-	-	-	-	0,0 9
	0,6 8	0,7 5	0,5 2	0,8 7	0,3 2	0,2 2	0,2 1	0,0 56	0,0 7	0,0 2	0,1 1	0,0 5	0,0 3	0,0 006	0,0 08	0,0 002
TURN	-	-	-	0,1 87	0,0 93	-	-	0,0 93	-	-	-	-	-	-	-	-
	0,8 2	0,5 2	0,0 5	0,2 6	0,2 3	0,0 3	0,1 1	0,1 9	0,2 2	0,0 07	0,0 001	0,0 8	-	0,0 007	-	-

BRING	0,3 7	0,8 4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	0,2 7	0,4 8	0,0 7	0,4 2	0,2	0,4 8	0,0 06	0,0 24	0,0 2	0,4	0,0 02	0,0 03	0,0 17	-	-	-
FIND	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	1,2 7	0,0 063	0,0 017	0,0 24	0,0 065	0,0 1	0,0 007	0,0 009	0,0 005	0,0 005	0,0 019	0,0 055	-	-	-	-
PUT	0,1 87	-	4	-	0,0 9	2,6 2	-	-	-	-	0,1 87	-	-	0,0 93	-	-
	0,3 2	0,5 5	0,2 7	0,2 6	0,5 5	0,1 5	0,1 4	0,0 14	0,0 04	0,0 06	0,0 17	0,0 03	0,0 001	0,0 017	-	0,0 009
GIVE	0,0 93	1,5	-	0,0 93	-	0,1 87	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	0,1	0,8	0,0 06	0,0 97	0,0 02	0,1 1	0,0 2	0,0 38	0,0 005	0,0 001	-	0,0 003	-	-	-	-
BREAK	0,1 87	0,1 87	-	-	0,1 87	-	0,0 93	-	-	-	0,0 93	-	-	-	-	-
	0,1 9	0,2 47	0,0 005 7	0,0 007 7	0,4 23	0,0 42	0,1	0,0 003	-	-	0,0 32	-	-	-	-	-

Tabela 3. Najčešći leksički glagoli koji sa 16³¹ partikula čine frazalne glagole

Na osnovu Tabele 3, koja sadrži frazalne glagole koji se u oba korpusa javljaju među 20 najzastupljenijih, možemo zaključiti da su oni izdvojeni iz srpskog potkorpusa pretežno manje zastupljeni. To u izvjesnoj mjeri potvrđuje dosadašnja istraživanja frazeološke kompetencije neizvornih govornika engleskog jezika.

No, mogu se uočiti i neki frazalni glagoli koji se u srpskom potkorpusu u prosjeku češće javljaju nego u BNK, poput: *go round* (0,6% > 0,26%) (u srpskom potkorpusu ovaj frazalni glagol zabilježen je 6 puta, i to u sastavima na temu da je novac korjen sveg zla, u obliku *money makes the world go round*, što objašnjava njegovu pojavu, koju donekle možemo da smatramo uslovljenom izborom teme), zatim *go through* (2,15% > 0,18%) (u srpskom potkorpusu ovaj frazalni glagol javlja se 23 puta, da se opišu razni izazovi, životna iskustva, i sl. kroz koje treba proći, tako da i u ovom slučaju u manjoj mjeri možemo prepoznati transfer oblika iz srpskog jezika). Češću upotrebu frazalnog glagola *put on* (4% > 0,27%) takođe možemo pripisati odabiru esejske teme, jer je u većini slučajeva (38%) zabilježen u sastavima studenata koji su pisali o opravdanosti korišćenja šminke. S druge strane, izuzetkom

³¹ Partikule su, radi lakšeg poređenja, odabrane na osnovu tabele koju su u svom radu objavili Gardner i Davies, (2007: 350-351), a organizovane su na način da je uz leksičke glagole prvo navedena procentualna zastupljenost partikula u korpusu SERBICLE, a zatim u BNK. Mnoge partikule koje čine frazalne glagole u srpskom potkorpusu, poput: *after, against, along, apart, aside, at, away, behind, for, forward, from, inside, into, of, outside, to, together, towards, upon, with*, u tom istraživanju nisu izdvojene kao produktivne, te bi kao takve mogle biti predmet nekog budućeg istraživanja koje bi upotpunilo sliku o frazeološkoj kompetenciji srbofonih govornika engleskog jezika.

se mogu smatrati glagoli popu: *put in* (2,62% > 0,15%) *get in* (0,93% > 0,22%) *find out* (3% > 1,27%) *give up* (1,5% > 0,8%), koji se u korpusu SERBICLE značajno češće javljaju.

Ono što je važno istaći jeste da se neki leksički glagoli predstavljeni u ovoj tabeli, izdvojeni iz srpskog korpusa, u velikom broju slučajeva ne kombinuju sa nekim od najproduktivnijih partikula sa kojima leksički glagoli izdvojeni iz BNK čine frazalne glagole. Neke od tih partikula su: *back, along, around, in, off, about, across, under, through, over, out*. Stoga bi, ukoliko se uzme u obzir da dobar dio partikula koje su se u srpskom potkorpusu izdvojile kao produktivne a kao takve uopšte nisu prepoznate u BNK, neko buduće istraživanje moglo da se bavi distribucijom partikula u srpskom potkorpusu, u okviru višečlanih kombinacija, i samostalno. Na taj način frazeološka kompetencija srbofonih govornika mogla bi se sagledati iz još jedne značajne perspektive, pošto i priloške i prijedloške partikule zbog svoje idiomatičnosti nerijetko izazivaju poteškoće u učenju engleskog jezika.

4.1 Greške u upotrebi frazalnih glagola u pisanju srbofonih govornika na engleskom

Greške u upotrebi višečlanih glagola u pismenoj produkciji srbofonih govornika engleskog jezika, u korpusu SERBICLE, javljaju se povremeno i uglavnom se odnose na frazalne glagole. Zabilježene su u ~3% svih izdvojenih višečlanih glagola. Stoga njihovu pojavu ne možemo smatrati značajnom odlikom međujezika srbofonih govornika engleskog. Analizirajući izdvojene primjere, uočili smo slučajeve gdje dolazi do: upotrebe ispravnog leksičkog glagola i pogrešne partikule, pogrešnog leksičkog glagola i ispravne partikule, pogrešne upotrebe frazalnog glagola u slučajevima gdje bi leksički glagol koji ga čini bio prikladniji, izostavljanja partikule, upotrebe jednočlanog glagola umjesto frazalnog, te upotrebu pridjeva umjesto frazalnog glagola. U nastavku ćemo predstaviti najzanimljivije primjere.

Prvo navodimo dva primjera, u kojima je, umjesto partikule *in*, upotrijebljena partikula *into*, ili *to*.

- When you're reading, you're experiencing the virtual world in your own way
– you get to fully visualize the scenes and they're described in such detail it's almost impossible not to be *immersed into** [immerse in] the story.
- At the end try putting – <*>, he *confided to** [confided in] me one day.
<*> – on the screen.

Grešku³² u prvom slučaju možemo smatrati razvojnom, odnosno unutarjezičkom³³ (eng. *intra lingual*), pošto nije prepoznata razlika u upotrebi dvije spomenute partikule, kao i (ne)mogućnost njihovog kombinovanja sa glagolom *immerse*. U rječniku frazalnih glagola (Longman Phrasal Verbs Dictionary, 2005: 256), ovaj glagol zabilježen je samo sa partikulom *in*. No, pretragom Britanskog nacionalnog korpusa oblik *immersed into* nalazimo jednom primjeru (u predavanju o istoriji elektromagnetne teorije iz 1984.), dok se u Korpusu savremenog američkog engleskog jezika, javlja u osamnaest slučajeva (sa značenjima sličnim onima koja navodi ranije spomenuti rječnik). S obzirom da se greška iz prvog primjera u zanemarljivom broju slučajeva javlja i u produkciji izvornih govornika engleskog jezika, istu ne možemo smatrati indukovanom, premda su dva od tri studenta iz čijih sastava je ovaj tip greške izdvojen boravili izvjesno vrijeme u zemlji gdje se govori engleski jezik.

Greška u drugom primjeru možda se može pripisati negativnom transferu iz srpskog jezika, pošto glagol *povjeriti* u srpskom zahtijeva dva objekta (bliži i dalji), te je zbog analogije sa daljim objektom u dativu, koji bi bio uobičajen u srpskom jeziku, u navedenom primjeru upotrijebljena partikula *to*.

Sljedeća tri primjera slična su po tome što je u svakom uz leksički glagol *to impose*, upotrijebljena pogrešna partikula.

- Why would anyone take something that is **imposed to* [imposed on] them, instead of being creative and imaginative and making a whole new world by yourself?!
- And at the same time, people who are ready to defer to someone else's opinions feel free to *impose* that further **onto* [impose on] the masses.
- In Mr Morel's relationship with his children, especially with the boys, it is quite obvious that a proper paternal engagement is missing; his excessive drinking habits, combined with him *imposing* the brutal domination **over* [impose on] the wife, lead the boys to side with their mother against the father.

³² Pretragom cjelokupnog korpusa *ICLE* istu grešku bilježimo u još dva slučaja; kod izvorne govornice litvanskog jezika, te kod izvornog govornika srpskog jezika, što ne može biti dovoljan uslov da se kontrastivnom analizom međujezika ustanovi da je ovakva greška jedna od odlika međujezika neizvornih govornika engleskog jezika koji nemaju zajednički maternji jezik.

³³ Takve kreške često predstavljaju nepotpuno učenje pravila stranog jezika, kao i njihovo pretjerano uopštavanje. (Saville-Troike, 2006: 39)

Grešku u prvom slučaju, gdje je partikula *to* pogrešno upotrijebljena umjesto *on* također možemo pripisati negativnom transferu, a uzrok je vjerovatno iste prirode kao i u prethodno navedenom primjeru koji sadrži pogrešno upotrijebljen glagol **confide to*. Greške u preostala dva primjera iz ove grupe možemo smatrati razvojnim.

Na kraju navodimo još jedan primjer iz ove grupe, koji sadrži grešku koju također možemo pripisati negativnom transferu.

- Honor to exceptions, but few can **pull out* [pull off] stuff like that.

Ovaj primjer sadrži frazalni glagol u kome je pogrešno upotrijebljena partikula *out*. U sastavu iz kojeg je ovaj primjer izdvojen, autor govori kako je teško pronaći glumca koji istovremeno i izgleda lijepo i zna da glumi i da pjeva, te da su rijetki oni koji mogu to da *izvedu* (uspiju). Pošto učenici bilo kog jezika nerijetko, ponekad i nesvjesno, kalkiraju konstrukcije iz svog maternjeg jezika prilikom pismene ili usmene produkcije, tako je i u ovom primjeru greška vjerovatno posljedica negativnog transfera, te je partikula *out* upotrijebljena zbog kalkiranja glagola *izvesti*, tačnije prefiksa *iz-*.

Iz korpusa koji smo obradili, izdvojili smo jedan primjer u kome se greška u frazalnom glagolu ogleda u odabiru pogrešnog leksičkog glagola.

- Other people are *pulling out** [bringing out] of us different personalities, but not everyone are able to do it the same way so they can get different pictures, and if we consider that we all experience and see those pictures a little or quite different there are can be a lot perceptions about only one person!

I u ovom primjeru grešku možemo pripisati negativnom transferu, zbog kalkiranja glagola *izvući*, umjesto leksičkog glagola *bring* upotrijebljen je glagol *pull* koji je autor možda smatrao ekvivalentnim navedenom srpskom glagolu.

Sljedeća dva primjera zanimljiva su jer oba sadrže greške koje su posljedica negativnog transfera, koji se javlja zbog prenošenja jednog od značenja srpskog glagola koji je vjerovatno protumačen kao ekvivalentan onome iz engleskog jezika.

- Many of us will say "Oh, you shouldn't get marry young, you need to **live through*" [live a little], well you could get marry and also have a great life.
- Make-up **stand out* [highlights, accentuates] our virtues.

U navedenim primjerima prepoznamo kalkirane srpske glagole *proživjeti* (u smislu iskusiti razne stvari), i *istaći* (naglasiti). Oblik koji bi bio prirodniji u prvom slučaju jeste *to live a little*. S druge strane, glagol *to stand out* je neprelazan, dok glagol *istaći* u srpskom može biti i prelazni i povratni. U primjeru koji smo naveli, engleski frazalni glagol, zbog transfera značenja i upotrebe iz srpskog, upotrijebljen je kao prelazni.

Tokom istraživanja, izdvojili smo i izolovane slučajeve u kojima je višestani glagol upotrijebljen da se izrazi značenje koje nosi leksički glagol koji ga čini, zatim jedan slučaj gdje bi prirodnije bilo upotrijebiti frazalni glagol umjesto leksičkog, te slučaj gdje je pridjev upotrijebljen umjesto frazalnog glagola.

- Early marriages are more likely to **end up* [end] because the couple is young, they have great expectations but also some early marriages could be quiet successful.
- Firstly, early marriage is more likely to **end up* [end] because couple is very young and they don't know anything about life.

U oba navedena primjera radi se o greškama razvojnog tipa, gdje dolazi do upotrebe frazalnog glagola u kontekstima gdje bi prirodnije bila upotreba leksičkog glagola koji ga čini.

U sljedećem primjeru, umjesto frazalnog glagola, upotrijebljen je jednočlani, približnog značenja.

- What would happen if a doctor didn't **appear* [show up] at the operation theatre when he was supposed to, would that be okay?

Ne možemo sa sigurnošću tvrditi da li je izbjegnuta upotreba frazalnog glagola *to show up*, čije je prisustvo u ovakvim kontekstima češće, ali možemo da pretpostavimo da je greška u ovom primjeru posljedica negativnog transfera, pošto je moguće da autor ove rečenice srpski povratni glagol *pojaviti se* smatra ekvivalentnim glagolu *to appear* u većini konteksta.

Na kraju navodimo dva primjera koja sadrže greške razvojnog tipa, pošto je umjesto frazalnog glagola (odnosno glagola uopšte) upotrijebljen pridjev.

- They didn't have enough tools which would help them to cultivate their land or to *easy* [ease up] the way of producing food.
- If we are so lucky to have all the modern technology and that science is so developed then we shouldn't use it just for some elementary things, we should combine technology, science and our imagination and dreams to create new things which will **easy* [ease up] our lives in future.

U oba slučaja trebalo je upotrijebiti frazalni glagol *ease up*, ili neki od jednočlanih glagola sličnog značenja.

5. Zaključak

U ovom radu željeli smo da saznamo nešto više o frazeološkoj kompetenciji i međujeziku srbofonih govornika engleskog jezika na osnovu zastupljenosti frazalnih glagola u njihovom pisanju. Ideja za ovakvo istraživanje javila se nakon iščitavanja sličnog istraživanja čiji predmet je bila zastupljenost frazalnih glagola u BNK, koji se sastoji od 100 miliona riječi (Gardner i Davies, 2007). Rezultati su pokazali da je prisustvo frazalnih u korpusu argumentativnih sastava na engleskom srbofonih govornika približno jednako (1 u 187, u BNK, odnosno 1 u 192 riječi u korpusu SERBICLE). Prisustvo prijedloških u odnosu na priloške u obrađenom korpusu je veće (javljaju se jednom u 176 riječi), a priloško-prijedloški glagoli su najmanje zastupljeni (jednom u 2203 riječi). Distribucija ove dvije vrste višičlanih glagola biće predmet budućeg istraživanja.

Podatak o zastupljenosti frazalnih glagola u korpusu koji smo obradili možda i iznenađuje pošto su slična dosadašnja istraživanja pokazala da usmenu i pismenu produkciju neizvornih govornika na engleskom uglavnom odlikuje manja upotreba frazalnih glagola. Kvalitativna i kvantitativna analiza izdvojenih primjera pokazala je da više frazalnih glagola u ovom slučaju ne znači i bolje. Razlog tome je što se u korpusu koji smo obradili javlja izvjestan broj kolokacijskih plišanih meda, čija upotreba je ponekad uslovljena odabirom teme za pisanje sastava, ali se u najvećem broju slučajeva javljaju kao posljedica transfera oblika iz srpskog jezika (poput glagola *base on*). Važno je istaći i da se čak 10 leksičkih glagola, od dvadeset koji se u BNK svrstavaju u najproduktivnije, a kombinovano sa raznim partikulama mogu da imaju i do 117 značenja, u srpskom korpusu ne izdvajaju kao takvi. S druge strane u srpskom korpusu među 20 najproduktivnijih jeste deset koji se u BNK ne nalaze ni među stotinu najzastupljenijih.

Kada su u pitanju najproduktivnije partikule koje čine frazalne glagole u BNK, ispostavilo se da se kao takve ne mogu okarakterisati u korpusu SERBICLE, kao i da one koje su najproduktivnije u njemu nemaju takav status u BNK. Stoga bi predmet nekog budućeg sličnog istraživanja mogla da bude distribucija partikula, kako u frazalnim glagolima, tako i pojedinačno, pošto zbog svoje idiomatičnosti često predstavljaju kamen spoticanja u učenju engleskog jezika. Na taj način dobila bi se potpunija slika o frazeološkoj kompetenciji srbofonih govornika engleskog jezika.

Što se tiče frazalnih glagola koji se javljaju među najproduktivnijim u oba korpusa, ono što se ističe jeste da ih srbofoni govornici u prosjeku upotrebljavaju manje (što u izvjesnoj mjeri potvrđuje slična dosadašnja istraživanja), izuzev nekih u kojima se možda ogleda transfer struktura iz srpskog jezika, te se kao takvi više upotrebljavaju. Izuzeci su glagoli poput *grow up* i *put on* čije veće prisustvo se možda može pripisati odabiru esejske teme. Dominantna je i upotreba frazalnih glagola doslovnog i aspektualnog značenja, dok se oni prenesenog značenja upotrebljavaju rjeđe.

Greške u upotrebi višočlanih glagola javljaju se u 3% svih izdvojenih primjera. Ogledaju se u upotrebi pogrešne partikule, pogrešnog leksičkog glagola, izostavljanja partikule, upotrebe frazalnog glagola umjesto jednočlanog, te jednočlanog umjesto frazalnog. Najčešće su one koje su posljedica negativnog transfera iz srpskog, a one koje su razvojnog tipa javljaju se u manjem broju slučajeva.

Kada je u pitanju zaključak do koga su došla slična istraživanja koja su analizirala međujezik neizvornih govornika engleskog jezika, a odnosi se na korelaciju između veće upotrebe frazalnih glagola u pismenoj i usmenoj produkciji i boravka u zemlji gdje se govori engleski jezik, u ovom istraživanju nismo uspjeli da ga potvrdimo. Razlog tome u najvećoj mjeri su individualne razlike među studentima koji su učestvovali u ovom istraživanju, te mali broj studenata koji su boravili u zemlji gdje se govori engleski (13%), kao i relativno kratak period boravka.

Na osnovu svega navedenog možemo da zaključimo da su međujezik, a samim tim i frazeološka kompetencija srbofonih govornika engleskog jezika u izvjesnoj mjeri oblikovani transferom struktura iz njihovog maternjeg jezika. Premda je prosječna zastupljenost frazalnih glagola u njihovom pisanju približno jednaka onoj u BNK, ukoliko dobijene podatke sagledamo iz druge perspektive, ispostavlja se da se oni frazalni glagoli koji su u BNK najzastupljeniji u prosjeku koriste manje. Frazikon srbofonih govornika je oskudniji za 117 značenja koja nose najproduktivniji frazalni glagoli u BNK. Možemo i da pretpostavimo da u nekim slučajevima dolazi do

izbjegavanja višičlanih glagola, ali to se bez posebno osmišljenih eksperimenata u ovakvom istraživanju ne može sa sigurnošću tvrditi. Neko buduće istraživanje moglo bi biti obogaćeno i takvim elementom, a u obzir bi se mogli uzeti i stavovi nastavnika prema široj upotrebi frazalnih glagola u nastavi, pošto su isti uglavnom karakteristika govornog i neformalnog diskursa. Predmet istraživanja mogla bi biti i distribucija višičlanih glagola u nastavi i priručnicima, koji u izvjesnoj mjeri oblikuju frazeološku kompetenciju učenika.

Rezultati ovog istraživanja, zajedno sa onim do kojih su došli Gardner i Dejvis (2007) mogli bi da imaju višestruku pedagošku primjenu. Jedna od mogućih primjena bila bi u osmišljavanju nastavnih materijala, koji bi više trebalo da budu zasnovani na primjerima autentičnog engleskog jezika, koji bi sadržavali najproduktivnije frazalne glagole izdvojene iz BNK. Poželjno bi bilo poraditi i na razvijanju receptivne svijesti studenata i učenika o značaju i upotrebi višičlanih glagola, kako bi bili u stanju da ih prepoznaju u savremenom engleskom jeziku. To bi neminovno dovelo do približavanja fraziona srbofonih govornika engleskog onome izvornih govornika, što je svakako jedan od glavnih ciljeva nastave stranih jezika, pošto se na osnovu podataka do kojih smo došli ne bi moglo tvrditi da učenike formalno obrazovanje dovoljno dobro priprema za neke od izazova na koje mogu naići u upotrebi savremenog engleskog jezika, van formalnih konteksta.

Izvori

The International Corpus of Learner English (ICLE), version 3
<https://www.uclouvain.be/en/research-institutes/ilc/cecl/icle.html>

British National Corpus (BNC)

<https://www.english-corpora.org/bnc/>

Corpus of Contemporary American English (COCA)

<https://www.english-corpora.org/coca/>Literatura (ili references)

Literatura

Armstrong, K. (2004). Sexing up the dossier: A semantic analysis of phrasal verbs for language teachers. *Language Awareness* 13 (4), 213-224.

- Barekat, B., & Baniasady, B. (2014). The Impact of Phrasal Verb Avoidance on the Writing Ability of the University EFL Learners. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 98, 343-352.
- Becker, T. P. (2014). Avoidance of English Phrasal Verbs: Investigating the Effect of Proficiency, Learning Context, Task Type, and Verb Type. *Asian Journal of English Language Teaching*, Vol 24, 1-33.
- Bolinger, D. (1971). *The Phrasal Verb in English*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Chen, J. (2007). On how to solve the problem of the avoidance of phrasal verbs in the Chinese context. *International Education Journal* 8 (2), 348-353.
- Claridge, C. (2000). *Multi-word verbs in Early Modern English - A Corpus-based Study*. Amsterdam - Atlanta: Rodopi.
- Dagut, M., & Laufer, B. (1985). Avoidance of phrasal verbs: A case for contrastive analysis. *Studies in Second Language Acquisition* 7, 73-80.
- Demiray Akbulut, F. (2018). The avoidance behaviour of Turkish EFL learners in using multi-word verbs. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty* 46, 74-94.
- Gardner, D., & Davies, J. (2007). Pointing Out Frequent Phrasal Verbs: A Corpus-Based Analysis. *TESOL Quarterly*, 339-359.
- Hulstijn, J. H. (1989). Avoidance: Grammatical or semantic causes? *Studies in Second Language Acquisition* 11, 241-255.
- Kamarudin, R. (2013, March). *A study on the use of phrasal verbs by Malaysian learners of English*. Birmingham, England: University of Birmingham.
- Lightbown, P. M. (2000). Classroom SLA research and second language teaching. *Applied linguistics* 21(4), 431-462.
- Longman Phrasal Verbs Dictionary*. (2000). Harlow: Pearson Education Limited.
- Marković, J. (2018). Upotrebe glagola make u pisanju na engleskom kao stranom kod izvornih govornika srpskog jezika (korpusnolingvistička analiza). *Zbornik Matice srpske za filologiju i lingvistiku*, 1(LXI), str. 165-180.
- Nesselhauf, N. (2005). *Collocations in a Learner Corpus* (Studies in Corpus Linguistics 14). Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins.
- Paquot, M., & Granger, S. (2012). Formulaic language in learner corpora. *Annual Review of Applied Linguistics*, 32, 130-149.
- Prčić, T. (2016). *Semantika i pragmatika reči (treće e- izdanje)*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London and New York: Longman.
- Ryoo, M.-L. (2013). A Corpus-based Study of the Use of Phrasal Verbs in Korean EFL Students' writing. *The Journal of Asia TEFL Vol. 10, No. 2*, 63-89.
- Saville-Troike, M. (2005). *Introducing Second Language Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Trebits, A. (2009). The most frequent phrasal verbs in English language EU documents - A corpus-based analysis and its implications. *Science Direct - System 37*, 470-481.
- Vanden Hautte, J. (2016-2017). *Avoidance of Phrasal Verbs in Learner English - A study of Flemish and Italian Students of English*. Gent, Belgium, Flemish Region: University of Gent.
- Waibel, B. (2007). *Phrasal Verbs in Learner English: A corpus-based study of German and Italian students*. Freiburg, Germany: Philologischen Fakultät der Albert-Ludwigs-Universität.
- Waibel, B. (2017). *Phrasal verbs in learner English: A corpus-based study of German and Italian students*. Freiburg, Germany.
- Zarifi, A., & Mukundan, J. (2013). Phrasal verb combinations in corpus-based studies: A critical review. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature 2 (4)*, 212-217.

Summary

DISTRIBUTION OF PHRASAL VERBS IN SERBIAN-SPEAKING EFL STUDENTS' WRITING IN ENGLISH

Phraseological competence represents an inseparable part of communicative competence. It is reflected in the fluent use of multi-word units, such as collocations, phrasal verbs, etc, and is crucial in achieving a native-like competence. Phrasal verbs are a characteristic of the Germanic languages. They usually have several meanings, and, due to their idiomaticity, they frequently cause difficulties in EFL learning and acquisition. In writing, native speakers of the English language use one phrasal verb per 192 words. On the other hand, when it comes to L2 writing, phrasal verbs are either underused, or overused, and some L2 writers avoid using them. This is particularly common if there isn't a category in their L1 similar to phrasal verbs.

In this paper, we set out to study the distribution of phrasal verbs in Serbian-speaking EFL students' writing in English. The analysis of a 200,000 words corpus, that consists of argumentative essays, offers us an insight into the nature of the interlanguage and the phraseological competence of adult Serbian-speaking EFL students. The corpus is analysed both manually and using the *AntConc* v3.5.8 software. In the instances of erroneous usage of phrasal verbs, a Contrastive interlanguage analysis is performed, to determine whether the errors are interlingual, or intralingual and developmental.

The results obtained show that, in writing in English, Serbian-speaking students use phrasal verbs nearly as frequently as their native counterparts (one phrasal verb per 187 verbs). This may come as a surprise, since the underuse of phrasal verbs is typical in L2 writing. However, once we look into the 20 most productive lexical verbs that make up phrasal verbs in the writing of the native speakers, and compare them with the 20 most productive in the writing of their Serbian-speaking counterparts, it becomes apparent that there is a significant discrepancy; it appears that Serbian-speaking EFL students rarely use some of the most frequent lexical verbs that make up 18.3% of the phrasal verbs in the writing of native speakers, e.g. *set, carry, look, pick, make, point, sit, work, hold, and move*. On the other hand, some of the most frequent lexical verbs (e.g. *base, grow, sum, end, fit, leave, keep, build, deprive, and cut*) that make up 28.43% of the phrasal verbs that Serbian-speaking EFL students use in their writing aren't as frequently used by their native counterparts. The same goes for the most frequent particles that make up phrasal verbs; Serbian-speaking EFL students tend to underuse those most frequently used by their native counterparts, and vice versa.

In some instances, the overuse of certain phrasal verbs can be attributed to the use of the collocational teddy bears (i.e. the structures that the L2 writers are well acquainted with, i.e. frequent collocations), or find them to be congruent with similar structures in their L1. In other instances, the overuse is the result of the use of essay topic related vocabulary. Overall, when it comes to the distribution of phrasal verbs that are present in both the writing of the native speakers of the English language, and their Serbian counterparts, the latter generally tend to underuse them, and this is in line with the results of similar studies conducted thus far. What stands out as well is the fact that Serbian-speaking EFL students prefer using literal and aspectual phrasal verbs to figurative ones. We might say that the phraseological competence of Serbian-speaking EFL students is, to some extent, shaped by the transfer of structures from their L1.

Erroneous usage of multi-word verbs occurs in 3% of the examples that we have singled out. When it comes to phrasal verbs, it is reflected in the use of incorrect particles, incorrect lexical verbs, the use a phrasal verb instead of the lexical verb that it contains, the omission of particles, the use of lexical verbs instead of phrasal ones, and the use of an adjective instead of a phrasal verb. The most common source of the errors is the negative transfer from L1, whereas some errors are developmental and intralingual.

Keywords: phraseological competence, phrasal verbs, collocational teddy bears, English, Serbian, transfer, corpus analysis, argumentative essays